

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
 МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
 Биро за развој на образованието
 СКОПЈЕ

Примено:	18.05.2012		
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
07	1880/1		

Од
 Служба
 18.05.2012
 Служба

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. весник на РМ“ бр. 58/00 и 44/02), член 24 и 26 од Законот за основно образование („Сл. весник на РМ“ бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 63/04, 82/04, 55/05, 81/05, 113/05, 35/06, 70/06 и 51/07), министерот за образование и наука ја донесе Наставната програма по предметот **ошишесиво** за V одделение за деветгодишно основно училиште за учениците со оштетен вид.

**АДАПТИРАНА НАСТАВНА
ПРОГРАМА ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО
ОШТЕТЕН ВИД**

У ОДДЕЛЕНИЕ

**ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ**

ОШТЕТСТВО

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

Скопје, 2012

1. ВОВЕД

Според Наставниот план за деветгодишното основно образование за учениците со оштетен вид предметот општество е застапен во V одделение.

Наставната програма по предметот општество опфаќа цели и содржини од повеќе подрачја: географија, социологија, историја, етнологија, психологија, економија, политика, етика и сл.

Исто така, наставната програма се надградува на содржините и активностите на учениците од предметот природа.

Со изучувањето на наставниот предмет општество се создава основа за наставата по историја, географија и граѓанско образование коишто ќе ги изучуваат учениците во погорните одделенија на основното училиште.

Предметот општество во V одделение е задолжителен со по 2 часа неделно, односно по 72 часа годишно.

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО V ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ги надгради знаењата за просторот во кој живеат и работат луѓето и во кој се одвиваат нивните меѓусебни односи (семејство, дом, општина);
- да ја развие просторната ориентација во крајот во кој живее, пошироката околина, општината на географската карта;
- да се запознава со основните природни и географски карактеристики во пошироката околина во општината и нивното влијание на стопанството, културата и другите области во животот и работата на луѓето во локалната заедница;
- да ја увиди пошироката просторна ориентација на својата околина, како и положбата на Република Македонија на географската карта;
- да ги запознава основните карактеристики на релјефот, климата и другите обележја на Република Македонија и нивното влијание на стопанството, културата и другите области на општествениот живот;
- да го создава и споредува сегашниот општествен живот на луѓето во Република Македонија со животот и работата на луѓето во минатото;
- да развива чувство на почит кон историското наследство и традициите во Република Македонија;
- да развива свест за припадност кон семејството, општината и поширокото општество на Република Македонија;
- да се оспособува за активно учество во истражувања на минатото со помош на користење на различни извори (Интернет, музејски предмети, стари слики, книжевни творби и сл.);
- да се запознава со културата како специфична карактеристика во животот на човекот;
- да ги создава и почитува културните и верските различности на луѓето во пошироката околина (општината);
- да познава примери од македонската културна традиција, како и од традициите и културата на другите заедници во Република Македонија;
- да се запознава и да ги разбира економските основи на животот на луѓето;
- да ги увидува условите за својата активност во групите со врски, во паралелката во училиштето и пошироката средина;
- да се запознава со начините и формите на учество во натпревари, појавата на конфликти и нивното решавање;
- да ги познава и разбира основните човекови права, правата на децата и правата и одговорностите на граѓаните на Република Македонија;
- да ги разбира начините на соработка меѓу луѓето и меѓусебната поддршка во споредба со конфликтите, како и за решавање на конфликтите;
- да се запознава со најважните институции на Европската Унија.

3. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ТЕМА I: НАШАТА ТАТКОВИНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ да се запознае со карактеристиките на Република Македонија како држава; ❖ да ги согледува разликите помеѓу Република Македонија и нејзините соседи; ❖ да ги знае симболите на Република Македонија (знаме, грб, химна); ❖ да се запознае со основните стопански, политички и културни функции на главниот град на Република Македонија; 	<p>Нашата татковина Република Македонија</p> <p>Државните симболи на РМ</p> <p>Скопје– главен град на Република Македонија</p>	<p>Држава</p> <p>Татковина</p> <p>Република</p> <p>Знаме</p> <p>Грб</p> <p>Химна</p> <p>Главен град – метропола</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Демонстративен метод: презентирање на видеозаписи и илустративен материјал за Република Македонија, за слабовидите ученици, додека за слепите ученици би се употребил вербален метод при кој наставникот би ги опишал видеозаписите. Или пребарување на Интернет на материјали соодветни со целите и нивно слушање со помош на говорниот програм JAWS. ○ Истражувачки активности на тема: Соседите на Република Македонија, една група да истражува на Интернет за нашите соседи, а другата група да побара податоци во енциклопедиите. Доколку патувале кај нашите соседи да раскажат за доживувањата, да донесат од дома некои сувенири доколку купиле. Преку дискусија да ги воочат разликите и сличностите помеѓу нашата земја и соседните. ○ Наставникот вербално да ги опише знамето и грбот на РМ. Корелација со наставата по ликовно и по музичко образование: изработка на симболи од пластелин или друг материјал и учење на химната на Република Македонија. ○ Определување на местоположбата на Скопје на географска карта, која мора да биде релјефна, да се обележи местоположбата на Скопје со пластелин, да може тактилно да се воочи. Географската карта може да се изработи на SWELL TOUCH.

<p>❖ да умее да ја одреди местоположбата на нашата татковина на географската карта и на глобусот во регионот и пошироко;</p> <p>❖ да знае да ги опише природните карактеристики на Република Македонија;</p> <p>❖ да се запознае со основните карактеристики на одделните периоди од македонското минато;</p> <p>❖ да знае за формирањето на современата македонска држава на крајот на Втората светска војна;</p> <p>❖ да знае за формирањето на суверена Република Македонија во 1991 година;</p> <p>❖ да се запознае со државното уредување на Република Македонија;</p> <p>❖ да ги знае најважните државни институции;</p>	<p>Местоположба, природни особености на Република Македонија</p> <p>Периодизација на македонското минато</p> <p>Формирање на современата македонска држава</p> <p>Државното уредување на Република Македонија</p>	<p>Државна територија</p> <p>Географски регион</p> <p>Свет/Земјината топка</p> <p>Царство, кралство, империја</p> <p>Национална држава</p> <p>Референдум</p> <p>Сувереност</p> <p>Устав</p> <p>Претседател</p> <p>Влада</p> <p>Суд</p>	<p>○ Изработка на карта со обележување на државите на Балканскиот Полуостров. Може да се земат различни материјали за означување на секоја држава.</p> <p>○ Разговор за природните особености на Република Македонија (релјеф, води, природни богатства), преку опис на лични искуства при посета на планина, езеро или река во РМ.</p> <p>○ Истражување на Интернет за периодизацијата на Македонското минато, драматизација на кралство, царство и империја за да се воочат разликите. Изработка на предмети од глина кои се во корелација со одреден период од македонското минато.</p> <p>○ Корелација со наставата по македонски јазик: Писмена работа: Како беше формирана мојата држава. Слушање приказни поврзани со македонското минато.</p> <p>○ Истражувачки постапки со помош на наставникот или родителот на тема: „Секвања за референдумот од 8 септември 1991 година“.</p> <p>○ Играње на улоги: Јас во парламентот (судот, владата...).</p> <p>○ Организирана посета на Владата, Собранието и Судот.</p>
--	---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> ❖ да се запознае со поимот население; ❖ да ја знае големината и структурата на населението во Република Македонија и неговите белези; ❖ да се запознае со најважните стопански гранки во РМ; ❖ да ги запознава природните услови и можностите за развој на одделни стопански гранки во Република Македонија; ❖ да ги запознава туристичките центри и локалитети во РМ; ❖ да го запознава значењето на поимите култура и културни потреби; ❖ да ја знае функцијата на поважните културни институции (театар, кино, балет, библиотека...); ❖ да знае како да се однесува при посета на институциите на културата; ❖ да ги запознава верските различности на населението во Република Македонија; ❖ да се запознае со религиите во Република Македонија; ❖ да го запознае начинот на верското организирање; ❖ да ги знае правата и должностите на граѓаните во РМ. 	<p>Населението на Република Македонија</p> <p>Стопанството и стопанските дејности во Република Македонија</p> <p>Туризмот во Република Македонија</p> <p>Културниот живот и институциите на културата во Република Македонија</p> <p>Религиите и верските институции во Република Македонија</p> <p>Правата и должностите на граѓаните на Република Македонија</p>	<p>Етнички заедници</p> <p>Стопанство</p> <p>Стопански дејности</p> <p>Ресурси</p> <p>Туризам</p> <p>Верска заедница</p> <p>Библиотека</p> <p>Театар</p> <p>Балет</p> <p>Кино</p> <p>Религија</p> <p>Права</p> <p>Должности</p>	<p>Истражување со помош на наставникот или родителот на тема: Составот на населението во моето место на живеење.</p> <p>Разговор за учениците во училиштето, каде живеат, дали припаѓаат на некој етничка заедница, разговор за нивните права.</p> <p>Разговор за стопанските дејности во РМ, преку кој ќе споделат искуство на некој член од нивното семејство кој се занимава со стопанска дејност. Разговор за продуктите од стопанските дејности, дали се потребни посебни услови за нивно добивање. Посета на фабрика. Разговор за природните ресурси на родниот крај, доколку има ученици од различни градови да се споделат искуствата и да се направат споредби.</p> <p>Изработка на туристичка карта на Република Македонија, со примена на тактилни материјали.</p> <p>Драматизација-туристичка агенција, туристички работник, турист.</p> <p>Организирање посета на тетарска претстава или балет и разговор по посетата.</p> <p>Разговор за најголемите верски празници на верниците во родниот крај.</p> <p>Разговор на тема: Како моето семејство ги одбележува големите верски празници. Размена на религиозните искуства помеѓу ученици од православна и од муслиманска вероисповест. Укажувања дека туѓиот избор на вера мора да се почитува, организирана дискусија на оваа тема.</p> <p>Изработка на табела на Брајова азбука или зголемен фронт на букви: Правата и должностите на граѓаните на Република Македонија.</p>
--	--	---	--

ТЕМА II: ЛИЧНОСТА ВО ГРУПАТА И ВО ОПШТЕСТВОТО

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ да го сфати значењето од живеенето во група; ❖ да се воспитува за негување на солидарност со другите; ❖ да се осознава себеси како дел од групата, со свои можности, идеи, потреби, желби; ❖ да се запознава со значењето на поимот социјализација; ❖ да сфати дека заедничките напори даваат успех; ❖ да се запознава со одделни фактори на социјализацијата и да ја сфати нивната улога; ❖ да го запознава значењето на поимот девијација; ❖ да се запознава со девијантните однесувања на одделни личности во групата; 	<p>Личниот и групниот живот</p> <p>Социјализација на личноста во групата</p> <p>Фактори на социјализацијата (семејство, група на врстници, училиште, мас-медиуми)</p> <p>Девијација и девијантно однесување на личноста во групата</p>	<p>Личност</p> <p>Група</p> <p>Социјализација</p> <p>Солидарност</p> <p>Егоизам</p> <p>Мас-медиуми</p> <p>Девијација</p> <p>Криминалитет</p> <p>Наркоманија</p>	<p>Активности и методи</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Играње улоги – споделени должности во групата за негување меѓусебна соработка. ○ Разговор во одделението за различни постапки: од егоизам и солидарност. Драматизација на егоизам и солидарност, кажување на примери од личниот живот. ○ Дебата на тема: Семејството, училиштето и групата врстници-пресуден фактор за социјализацијата на личноста. ○ Дискусија како мас-медиумите влијаат врз социјализацијата на личноста. Драматизација на позитивен пример и негативен пример на мас-медиум. ○ Активности за слабовидни: изработка на пано од фотографи, текстови и други илустрации со класификација на различни девијантни појави (однесување), за слепи експресирање на чувствата за девијантните појави преку изработка на некој модел од пластелин или друг материјал. ○ Разговор за последиците од девијацијата, криминалитетот и наркоманијата.

<ul style="list-style-type: none"> ❖ да ги почитува донесените правила на однесување во средината; ❖ да ги создава причините за појавата на конфликти во средината; ❖ да ги почитува различните идеи, можности, желби и потреби; ❖ да се запознава со основните човекови права; ❖ да се запознае со правата на децата. 	<p>Правила на однесување во средината и исполнување на должностите</p> <p>Конфликтот и неговото решавање</p> <p>Правата на децата како човекови права</p>	<p>Правила</p> <p>Должности</p> <p>Конфликт</p> <p>Сила и насилство</p> <p>Помирување</p> <p>Толеранција</p> <p>Човекови права</p> <p>Слобода</p> <p>Рамноправност</p> <p>Детски права</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Дијалошки метод; разговор за правилата на однесување и нивното почитување. ○ Разговор за добро и лошо однесување. ○ Драматизација на добро и лошо однесување. ○ Гледање на серија или филм и разговор за добро и лошо однесување на ликовите. ○ Играње на улоги: симулација на конфликти негово разрешување. Кажување примери за конфликт од нивното секојдневие и разговор за тоа како дошло до помирување. ○ Изработка на пано за толеранција, секој ученик на свој начин да ја дефинира истата, да пронајде слики, сам или со помош на наставникот или родителот, за да се изготви паното. ○ Вербален метод-разговор за правата и должностите на луѓето. Дали тие сметаат дека се рамноправни во нашето општество. ○ Истражување-проект: Целите и задачите на детските амбасади, посета на детска амбасада. ○ Читање на Конвенцијата за правата на лицата со инвалидност и организирање дискусија за истата.
---	---	--	---

ТЕМА III: РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО СВЕТОТ			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ да ги познава најзначајните остатоци од материјалното културно наследство на тлото на РМ; ❖ да се воспитува за чување и негување на културното наследство; ❖ да го запознава значењето со поимите: иселеник, иселеништво, миграција; ❖ да ги запознава причините за исе лување од Република Македонија; да знае за врските на иселениците со татковината; ❖ да го запознава значењето на поимите странец и странство; ❖ да ги запознава причините за престој на странците во нашата држава; ❖ да ги запознава најважните институции на ЕУ; ❖ да се запознава со основните проблеми во светот; ❖ да го сознава учеството на Република Македонија во разрешувањето на проблемите во светот. 	<p>Културното наследство на тлото на Република Македонија</p> <p>Иселеништво од РМ во светот</p> <p>Странците во Република Македонија</p> <p>Република Македонија и европската интеграција</p> <p>Основните проблеми во светот и Република Македонија</p>	<p>Културно наследство</p> <p>Мултикултура</p> <p>Иселеник</p> <p>Иселеништво</p> <p>Странец</p> <p>Странство</p> <p>Интеграција</p> <p>Унија</p> <p>Глобален свет</p> <p>Екологија</p> <p>Енергија</p>	<p>Теренска настава: посета на културни и верски објекти и/или на археолошко наоѓалиште и изработка на писмен состав за истото. При теренската посета за учениците е многу важно по вербален пат да им се опише објектот кој го посетуваат, а доколку е можно и тактилно да се запознаат со објектот.</p> <p>Дискусија за различните култури во светот.</p> <p>Метод на разговор-дебата за причините за исе лување на граѓаните од Република Македонија. Да споделат пример од некој свој близок кој е иселеник.</p> <p>Активности: Писмен состав-Еден иселеник раскажува.</p> <p>Проектна настава-Мојата средба со странец во Република Македонија. Да се искористи посетата на некој странец во училиштето за разговор со него за причините поради кои е во нашата земја и за впечатоците.</p> <p>Изработка на постер презентација-на едната страна европските институции (Парламентот на ЕУ, Советот на ЕУ и Европската комисија), а на другата нивните основни функции.</p> <p>Разговор за основните светски проблеми (чување на светскиот мир, екологија, енергија, сообраќај).</p> <p>Организирање тактилна изложба со ученички трудови на тема: Заштита на животната средина.</p>

4. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Целите на предметот општество се засновани на принципот на мултидисциплинарност. Затоа подготвувањето на наставните материјали и обработката на планираните содржини, поими и активности се поврзува со претходното знаење, способностите и интересот на ученикот, личното доживување и неговото искуство. Наставниците при изборот на методите и дидактичките постапки се потполно самостојни.

При планирањето на содржините и активностите во наставата наставниците треба да водат грижа за интегрирано планирање, односно целно и содржинско поврзување меѓу сродните предмети и подрачја.

Препораките за користење на годишниот фонд на часови се дадени со конкретните теми и тие се сообразени според начинот на разработката на содржините, поимите и планираните активности. Во рамките на реализацијата на програмата околу 15 часа треба да бидат планирани за посети и разговори во институции во рамките на општината и другите места во Република Македонија.

Наставни средства:

- учебник избран на ниво на училиштето за соодветниот предмет одобрен од страна на министерот;
- други извори на учење аудио енциклопедии и речници, тактилни атласи, релјефни, тактилни карти и сл.;
- Интернет, образовни софтвери со вграден говорен програм JAWS;
- вакуум преса за изработување на релјефни тактилни карти и други потребни материјали;
- swell touch за изработка на тактилни материјали;
- Брајов печатач за текстови на Брајова азбука;
- аудио списанија.

Во наставата може да се користат различни наставни форми: индивидуална работа и работа во парови и групи, а во дадени наставни ситуации и фронтална работа.

Неопходно е рационално да се планираат активностите на учениците во рамките на секоја наставна тема со флексибилна организација на часовите, поттикнување на индивидуалните активности на учениците и групната работа со што треба да се постигне подобра комуникација и кооперативност во учењето.

Предметот општество во V одделение е задолжителен со по 2 часа неделно, односно 72 часа годишно.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл. (формативно оценување).

Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето.

Во програмата се наведуваат начините на следење и оценување на постигањата на учениците во рамките на наставните теми низ активностите на учениците во кои спаѓаат и активностите поврзани со водењето на портфолио за ученикот со задачи, извештаи од истражувачките активности и сл.

Други средства и постапки за следење и оценување: говорни вежби; разговор-дијалог наставник-ученик; работни листови; тестови на знаења.

Постигањата на учениците се оценуваат комбинирани со описни и бројчани оценки во текот на наставата, а на крајот на наставната година со бројчана оценка.

6. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор, опрема и наставни средства за деветгодишното основно училиште донесен од страна на министерот за образование и наука.

7. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставата по општество во петто одделение може да ја изведува лице кое завршило:

- Филозофски факултет - Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование.

Изготвил: работна група,

координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на Сектор во Бирото за развој на образованието - Скопје

8. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по општество за петто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со оштетен вид, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден 10.05.2012

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 11-2182/23
1508 20 12 год.
С К О П Ј Е

